

**LIETUVOS RESPUBLIKOS
PATAISOS PAREIGŪNŲ VEIKLOS
ĮSTATYMAS**

2018 m. birželio 29 d. Nr. XIII-1387
Vilnius

**I SKYRIUS
BENDROSIOS NUOSTATOS**

1 straipsnis. Įstatymo paskirtis

Šis įstatymas nustato pataisos pareigūnų teisinę padėtį, veiklos organizavimą, uždavinius, teises ir pareigas, prievartos ir šaunamųjų ginklų naudojimo pataisos pareigūnų veikloje sąlygas ir kitas su pataisos pareigūnų veikla susijusias sąlygas.

2 straipsnis. Įstatyme vartojamos sąvokos

1. **Dinaminė priežiūra** – nuteistųjų resocializacijos, socialinės pagalbos suimtiesiems ir jų elgesio kontrolės priemonių visuma.

2. **Pataisos pareigūnas** – vidaus tarnybos sistemos pareigūnas, priimtas į tarnybą Kalėjimų departamente prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos (toliau – Kalėjimų departamentas) ar jam pavaldžioje įstaigoje.

3. **Prievarta** – pataisos pareigūno veiklos metodas, kuris taikomas, kai nevykdomi Kalėjimų departamento, pataisos įstaigos arba tardymo izoliatoriaus administracijos reikalavimai ar nurodymai arba siekiama išvengti pavojaus.

4. Įstatyme vartojamos sąvokos „fizinė prievarta“, „psichinė prievarta“ ir „specialiosios priemonės“ suprantamos taip, kaip jos apibrėžtos Lietuvos Respublikos policijos įstatyme.

3 straipsnis. Pataisos pareigūnų teisinė padėtis

1. Pataisos pareigūnų gyvybę, sveikatą, garbę ir orumą, teises ir laisves saugo Lietuvos Respublikos įstatymai.

2. Pataisos pareigūnai, atlikdami tarnybines pareigas, vadovaujasi įstatymais ir kitais teisės aktais.

3. Pataisos pareigūnų teisėti nurodymai, susiję su tarnybinių funkcijų atlikimu, privalomi visiems juridiniams asmenims, kitoms organizacijoms ir jų padaliniams ir fiziniams asmenims.

4. Kiekvienas pataisos pareigūnas asmeniškai atsako už savo sprendimus ir veiksmus ar neveikimą bei jų pasekmes.

II SKYRIUS

PATAISOS PAREIGŪNŲ VEIKLOS ORGANIZAVIMAS

4 straipsnis. Pataisos pareigūnų tarnybos vieta

Pataisos pareigūnai tarnauja Kalėjimų departamente ir jam pavaldžiose įstaigose, tai yra:

- 1) pataisos įstaigoje;
- 2) tardymo izoliatoriuje;
- 3) probacijos tarnyboje;
- 4) pataisos pareigūnų statutinėje profesinio mokymo įstaigoje.

5 straipsnis. Pataisos pareigūnų pareigybės

Pataisos pareigūnų pareigybės:

- 1) direktorius;
- 2) direktoriaus pavaduotojas;
- 3) valdybos viršininkas;
- 4) skyriaus (tarnybos) viršininkas;
- 5) skyriaus (tarnybos) viršininko pavaduotojas;
- 6) poskyrio (grupės) viršininkas;
- 7) vyriausiasis specialistas;
- 8) specialistas;
- 9) jaunesnysis specialistas.

6 straipsnis. Duomenų tvarkymas

1. Pataisos pareigūnų veiklos uždaviniams įgyvendinti būtini duomenys tvarkomi Kalėjimų departamento informacinėje sistemoje, kurios valdytoja yra Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija.

2. Pataisos pareigūnai veiklos uždaviniams įgyvendinti būtini asmens duomenis, įskaitant asmens kodą, tvarko be duomenų subjekto sutikimo.

7 straipsnis. Pataisos pareigūnų profesinė šventė ir atributika

1. Pataisos pareigūnų profesinė šventė yra vasario 11-oji.
2. Pataisos pareigūnų atributiką tvirtina Kalėjimų departamento direktorius.

III SKYRIUS

PATAISOS PAREIGŪNŲ PAREIGOS IR TEISĖS

8 straipsnis. Pataisos pareigūnų veiklos uždaviniai

Pataisos pareigūnų veiklos uždaviniai:

- 1) užtikrinti pataisos įstaigose ir tardymo izoliatoriuose laikomų nuteistųjų ir suimtųjų dinaminę priežiūrą ir šių įstaigų apsaugą;
- 2) kontroliuoti probuojamųjų ir asmenų, kuriems paskirtos viešųjų darbų ir laisvės apribojimo bausmės, baudžiamojo poveikio (išskyrus turto konfiskavimą, išplėstinį turto konfiskavimą ir įmokas į Nukentėjusių nuo nusikaltimų asmenų fondą) ir auklėjamojo poveikio (išskyrus atidavimą į specialią auklėjimo įstaigą) priemonės, elgesį;
- 3) atlikti nusikalstamų veikų ir kitų teisės pažeidimų Kalėjimų departamentui pavaldžiose įstaigose prevenciją, šias veikas ir teisės pažeidimus atskleisti ir tirti;
- 4) užtikrinti pataisos įstaigose ir tardymo izoliatoriuose esančių ir baudžiamajame procese dalyvaujančių asmenų apsaugą nuo nusikalstamo poveikio.

9 straipsnis. Pataisos pareigūnų pareigos

Pataisos pareigūnai privalo:

- 1) padėti pataisos įstaigose laikomiems nuteistiesiems ir probacijos tarnybų prižiūrimiems asmenims įgyvendinti resocializacijos tikslus;
- 2) gerbti ir ginti žmogaus orumą, užtikrinti ir saugoti žmogaus teises ir laisves;
- 3) apsaugoti asmenis nuo jiems gresiančio pavojaus sveikatai ir (ar) gyvybei;
- 4) gavę pranešimą apie galimai daromą nusikalstamą veiką ar kitą teisės pažeidimą arba būdami galimos nusikalstamos veikos ar kito teisės pažeidimo liudininkai, imtis neatidėliotinių priemonių užkirsti kelią galimai daromai nusikalstamai veikai ar kitam teisės pažeidimui ir apie tai pranešti tokius pažeidimus kompetentingiems tirti pareigūnams ir (ar) institucijoms;
- 5) elgtis ir savo pareigas atlikti taip, kad geru pavyzdžiu galėtų daryti įtaką suimtiesiems ir nuteistiesiems, įgytų jų ir kitų asmenų pagarbą;
- 6) atlikdami tarnybines pareigas ir kreipdamiesi į asmenį prisistatyti, o pareikalavus – parodyti tarnybinį pažymėjimą (ženklą);
- 7) atlikti kitas Lietuvos Respublikos įstatymuose ir kituose teisės aktuose nustatytas pareigas.

10 straipsnis. Pataisos pareigūnų teisės

1. Pataisos pareigūnai, atlikdami jiems nustatytas funkcijas, turi šias teises:

1) atlikti į pataisos įstaigas, tardymo izoliatorius ir (ar) įmones, kuriose dirba suimtieji ir nuteistieji, atliekantys arešto, terminuoto laisvės atėmimo ir laisvės atėmimo iki gyvos galvos bausmes, įeinančių ir iš jų išeinančių asmenų apžiūrą ir daiktų patikrinimą;

2) tikrinti į pataisos įstaigų ir tardymo izoliatorių teritoriją įvažiuojantį ir iš jos išvažiuojantį transportą, jame esančius krovinius ir daiktus;

3) sulaikyti į pataisos įstaigas, tardymo izoliatorius ir (ar) įmones, kuriose dirba suimtieji ir nuteistieji, atliekantys arešto, terminuoto laisvės atėmimo ir laisvės atėmimo iki gyvos galvos bausmes, įeinančius ir iš jų išeinančius asmenis, kurie įtariami teisės pažeidimo padarymu, iki atvyks policijos pareigūnai ar kiti subjektai, turintys teisę priimti sprendimą dėl teisės pažeidimo;

4) šiame įstatyme nustatytais sąlygomis panaudoti prievartą ir šaunamąjį ginklą;

5) įstatymų nustatyta tvarka neatlygintinai gauti iš valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų, kitų juridinių ir fizinių asmenų informaciją, būtiną pataisos pareigūnų veiklos uždaviniams įgyvendinti.

2. Pataisos pareigūnai gali turėti ir kitų Lietuvos Respublikos įstatymuose, kituose teisės aktuose nustatytų teisių.

IV SKYRIUS

PRIEVARTOS IR ŠAUNAMŲJŲ GINKLŲ NAUDOJIMAS

11 straipsnis. Prievartos naudojimo sąlygos

1. Prievarta gali būti naudojama tik tarnybinio būtinumo atvejais ir tik tiek, kiek to reikia tarnybinei pareigai atlikti. Pataisos pareigūnai naudoti prievartą privalo adekvačiai esamoms aplinkybėms ir proporcingai esamam pavojui, atsižvelgdami į konkrečią situaciją, teisės pažeidimo pobūdį, intensyvumą ir individualias pažeidėjo savybes.

2. Pataisos pareigūnai turi teisę naudoti psichinę ir (ar) fizinę prievartą.

3. Prievartą pataisos pareigūnai turi teisę naudoti šiais atvejais:

1) saugodamiesi ar siekdami apsaugoti asmenis nuo gresiančio pavojaus gyvybei ar sveikatai;

2) kai asmuo nevykdo Kalėjimų departamento, pataisos įstaigos arba tardymo izoliatoriaus administracijos reikalavimų ar nurodymų (siekdamas priversti asmenį paklusti), taip pat sulaikydami asmenis (jeigu jie priešinasi);

3) atremdami kėsiniimąsi į šaunamąjį ginklą, specialiąsias priemones, ryšio priemones ir siekdami šiuos objektus susigrąžinti;

4) atremdami Kalėjimų departamento ir jam pavaldžių įstaigų statinių, transporto priemonių, turto, teritorijų užpuolimus;

5) patekdami į teritorijas, patalpas ar transporto priemones per kratą ar poėmį, taip pat kai jose, turimais duomenimis, gali slėptis asmenys, galimai padarę nusikalstamą veiką;

6) užkirsdami kelią nusikalstamai veikai;

7) ypatingos situacijos (nuteistųjų ar suimtųjų riaušių, grupinio pasipriešinimo pataisos įstaigos arba tardymo izoliatoriaus administracijai ar neteisėtų grupinių veiksmų, šiurkščiai pažeidžiančių pataisos įstaigos arba tardymo izoliatoriaus vidaus tvarką, įkaitų grobimo atvejais) metu.

4. Pataisos pareigūnai turi teisę naudoti antrankius ir surišimo priemones:

1) prieš agresyvius ar linkusius žalotis asmenis;

2) konvojuodami arba pristatydami į policijos įstaigą ar kitą instituciją ar įstaigą asmenis, atlikdami šių asmenų apžiūrą.

5. Fizinė prievarta naudojama tik tada, kai psichinė prievarta buvo neveiksminga arba kai bet koks delsimas kelia pavojų pataisos pareigūno ar kito asmens gyvybei ar sveikatai.

6. Pataisos pareigūnai, naudodami fizinę prievartą prieš asmenis, gali naudoti ir specialiąsias priemones, kurių specifikaciją ir naudojimo tvarką nustato Lietuvos Respublikos Vyriausybė.

7. Kai nėra neišvengiamo pavojaus pataisos pareigūno ar kitų asmenų gyvybei ar sveikatai, fizinę prievartą ir specialiąsias priemones (išskyrus antrankius, asmenų sulaikymo, surišimo ar tramdymo priemones ar įrankius) naudoti draudžiama:

1) prieš asmenis, jeigu pataisos pareigūnui žinoma arba yra akivaizdu, kad jie neįgalieji;

2) prieš asmenis, jeigu pataisos pareigūnui žinoma, kad jie turi neliečiamybės teisę;

3) prieš moteris, jeigu pataisos pareigūnui žinoma arba akivaizdu, kad jos nėščios;

4) prieš nepilnamečius asmenis, jeigu pataisos pareigūnui žinomas jų amžius arba jų išvaizda atitinka amžių.

8. Pataisos pareigūnas, panaudojęs prievartą ir taip sukėlęs pavojų asmens gyvybei ar sveikatai, turi suteikti asmeniui reikalingą neatidėliotiną medicinos ar kitą būtinąją pagalbą ir imtis kitų priemonių pavojingiems savo veiksmų padariniams pašalinti. Apie pataisos pareigūno panaudotą prievartą, jeigu tai lėmė asmens mirtį arba gyvybei pavojingą sveikatos sutrikdymą, nedelsiant pranešama prokurorui.

9. Pataisos pareigūnai turi būti specialiai parengti ir reguliariai tikrinami, ar jie sugeba veikti situacijomis, susijusiomis su psichinės ar fizinės prievartos naudojimu. Pataisos pareigūnų parengimo ir tikrinimo tvarką nustato Vyriausybė.

12 straipsnis. Šaunamųjų ginklų naudojimo sąlygos

1. Pataisos pareigūnai turi teisę panaudoti šaunamąjį ginklą šiais atvejais:

1) atremdami ginkluotus Kalėjų departamento ir jam pavaldžių įstaigų statinių, transporto priemonių, turto, teritorijų užpuolimus;

2) gindamiesi ar gindami kitus asmenis nuo pradėto ar tiesiogiai gresiančio pavojingo gyvybei ar sveikatai nusikalstamo kėsینimosi;

3) sulaikydami nusikalstamą veiką galimai padariusius asmenis, jeigu kyla neišvengiamas pavojus pataisos pareigūno ar kito asmens gyvybei ar sveikatai;

4) ypatingos situacijos (nuteistųjų ar suimtųjų riaušių, grupinio pasipriešinimo pataisos įstaigos arba tardymo izoliatoriaus administracijai ar neteisėtų grupinių veiksmų, šiurkščiai pažeidžiančių pataisos įstaigos arba tardymo izoliatoriaus vidaus tvarką, įkaitų grobimo atvejais) metu.

2. Šaunamasis ginklas gali būti panaudotas tik išimtiniais atvejais, kai tai neišvengiamai būtina, ir tada, kai psichinė ir fizinė prievarta buvo neveiksminga arba kyla neišvengiamas pavojus asmens gyvybei ar sveikatai.

3. Ketindami naudoti šaunamąjį ginklą pataisos pareigūnai privalo įspėti apie šį ketinimą, suteikdami asmenims galimybę įvykdyti teisėtus reikalavimus, išskyrus atvejus, kai delsimas kelia neišvengiamą pavojų pataisos pareigūno arba kito asmens gyvybei ar sveikatai arba kai toks įspėjimas yra neįmanomas.

4. Kai neišvengiamo pavojaus pataisos pareigūno ar kitų asmenų gyvybei ar sveikatai nėra, šaunamąjį ginklą panaudoti draudžiama:

1) žmonių susibūrimo vietose, jeigu dėl to gali nukentėti pašaliniai asmenys, išskyrus šio straipsnio 1 dalies 1 punkte nurodytą atvejį;

2) patalpose, kuriose yra sprogstamųjų medžiagų, lengvai užsidegančių medžiagų, galinčių sukelti pavojų asmens gyvybei ir sveikatai ar visuomenės saugumui.

5. Pataisos pareigūnas, panaudojęs šaunamąjį ginklą ir taip sukėlęs pavojų asmens gyvybei ar sveikatai, turi suteikti asmeniui reikalingą neatidėliotiną medicinos ar kitą būtinąją pagalbą ir imtis kitų priemonių pavojingiems savo veiksmų padariniams pašalinti. Apie pataisos pareigūno panaudotą šaunamąjį ginklą, jeigu tai lėmė asmens mirtį arba sveikatos sutrikdymą, nedelsiant pranešama prokurorui.

6. Pataisos pareigūnai turi būti specialiai parengti ir reguliariai tikrinami, ar jie sugeba veikti situacijomis, susijusiomis su šaunamųjų ginklų naudojimu. Pataisos pareigūnų parengimo ir tikrinimo tvarką nustato Vyriausybė.

13 straipsnis. Šaunamųjų ginklų, šaudmenų ir specialiųjų priemonių išdavimas pataisos pareigūnams

Šaunamieji ginklai, šaudmenys ir specialiosios priemonės saugomi ir išduodami pataisos pareigūnams Kalėjimų departamento direktoriaus nustatyta tvarka.

**V SKYRIUS
BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS**

14 straipsnis. Pataisos pareigūnų veiklos kontrolė

Pataisos pareigūnų veiklą kontroliuoja Lietuvos Respublikos įstatymuose nurodytos valstybės institucijos ir pareigūnai.

15 straipsnis. Pataisos pareigūnų veiksmų apskundimas

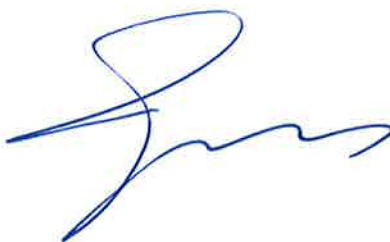
Pataisos pareigūnų veiksmai skundžiami pataisos pareigūną į pareigas paskyrusiam vadovui įstatymų ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka, išskyrus Lietuvos Respublikos suėmimo vykdymo įstatymo ir Lietuvos Respublikos bausmių vykdymo kodekso nustatytus atvejus.

16 straipsnis. Įstatymo įsigaliojimas

Šis įstatymas įsigalioja 2019 m. sausio 1 d.

Skelbiu šį Lietuvos Respublikos Seimo priimtą įstatymą.

Respublikos Prezidentė

Dalia Grybauskaitė